

Unges brug af byrum

Harder, Henrik; Harder, Henrik

Published in:
Dansk Byplanlaboratorium

Publication date:
2010

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Harder, H., & Harder, H. (2010). Unges brug af byrum. *Dansk Byplanlaboratorium*, 8-13.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

UNGES BRUG AF BYRUM

Aalborg undersøgelsen, som er en del af det Realdania støttede forskningsprojekt "det mangfoldige byrum" kortlægger unges brug af Aalborgs byrum. Målet med undersøgelsen er at realisere Jan Gehl's oprindelige tanker om at kunne måle aktiviteter i tid og dermed kortlægge brugen af "uderum" eller "livet mellem husene". Tesen er, at de menneskelige aktiviteter i det både fysiske og virtuelle rum er afgørende drivkræfter i det fremtidige byliv. Men har politikere, arkitekter og planlæggere i dag den nødvendige viden til at beslutte indretningen af fremtidens byrum?

Af Henrik Harder

Byrummet og bylivet

Der er mange gode grunde til at arbejde med at gøre byrummene mellem bygningerne i vores byer så vedkommende, brugervenlige og arkitektonisk interessante som muligt eller skabe "uderum" af en sådan "høj kvalitet" (Gehl 1980), at vi mennesker får lyst til at bruge mere tid i dem. Men der er også mange gode forklaringer på, hvorfor det ikke altid sker.

En af grundene til det er, at der ikke kan gives unikke evidensbaserede argumenter for at vedkommende, brugervenlige og arkitektoniske interessante byrum alene og i sig selv, kan tiltrække

flere mennesker. Men det kan klart vises, at ikke-vedkommende, ikke-brugervenlige og arkitektonisk uinteressante byrum tiltrækker færre mennesker. Flyder disse byrum endvidere med affald, og er de ikke vedligeholdte (her skal der i begge tilfælde ikke meget til fx enkelte gamle pizzabakker og brækkede kinesiske granitfliser) så tiltrækker byrummene færre mennesker, og så kan det vises, at vi mennesker opfatter netop disse byrum, som steder vi ikke ønsker at opholde os i og har lyst til at bruge mindst mulig tid i.

Den nyeste empiriske forskning fra "Aalborg undersøgelsen", bekræfter dermed eksisterende

klassisk international og national forskning som tidligere er publiceret indenfor dette forskningsfelt af fx Hall (Hall 1969), Whyte (Whyte 1980), Goffman (Goffman 1963) og Gehl (Gehl 1980).

Men forskningsprojektet argumenterer også for, at de byrum, vi har i danske byer, måske ikke helt opfylder de krav, som fx de unge stiller til dem. Måske mere vigtigt så viser "Aalborg undersøgelsens" resultater, at der er langt fra nogle politikeres og arkitekters visioner for disse byrum til brugernes (i dette tilfælde de unges) opfattelse, af hvorfor der er liv i byen og deres reelle brug af byrummene.

Kampen mellem "det virtuelle rum" og "det fysiske rum"

Der er derfor rigtig god grund til at fortsætte forskningen i brugen af byrum i Danmark, og der er også gode grunde til at tage udgangspunkt i overvejelserne fra den absolutte verdenskendte klassiker inden for dette forskningsfelt i Danmark "Livet mellem husene" (Gehl 1980). Specielt i Gehl's diskussion af de "valgfrie aktiviteter" hvor det postuleres, at det er vigtigt at skabe "uderum af høj kvalitet", der kan tiltrække netop disse "valgfrie aktiviteter", som igen skaber ekstra liv i byens rum, eller som Gehl selv skriver:

"Når uderumskvaliteten øges, er det frem for alt de valgfrie aktiviteter, der får mulighed for at vokse frem og med det øgede aktivitets-niveau ses tillige - i almindelighed - en omfattende øgning af de sociale følgeaktiviteter"

(Gehl 1980).

I forskningsprojektets historiske analyse kaldes denne periode, eller dette paradigme som citatet er indlejret i, lidt forenklet for "kampen om pladsen" i byen. Dette byliv, skabt af bl.a. "valgfrie aktiviteter" og "følgeaktiviteter" som Gehl så fint og lidt vel enkelt argumenterer for, kan øges via et menneskevenligt urbant design. Ideen var også dengang som nu, under massivt pres. Da Gehl skrev sin første bog i 1971, var det primært en bestemt teknologi, bilen, der pressede menneskerne og aktiviteter ud af "uderummene". Det vurderes her, at den centrale kamp i netop den periode stod om, hvad "uderummene" skulle bruges til. Gehl mente, her lidt forenklet gengivet, at kampen foregår indenfor det "fysiske rum" og at byrummene, eller "uderummene" er stedet, hvor der skal være plads til mennesker og ikke biler (Harder 2010).

Presset på "uderummene" kommer stadigvæk fra bilerne, men i dag kommer presset imidlertid også fra en anden type af teknologi "internettet m.m.",

og fra de unikke og store omvæltninger denne teknologi skaber i vores liv og samfund netop i disse år. Centralt står her forskydningen af menneskers aktiviteter og tidsforbrug fra det "fysiske rum" til det "virtuelle rum". Det var/er en dimension, som ingen af de ovennævnte klassikere inddrog i deres overvejelser, da de lavede deres byrumsforskning, fordi internettet, eller det "virtuelle rum", netop ikke eksisterede i denne form, da de forskede i brugen af det "fysiske rum". I forskningsprojektets historiske analyse kaldes denne periode, eller dette paradigme, for "kampen om aktiviteterne", og "Aalborg Undersøgelsen" viser klart, at kampen i dag handler om de aktiviteter, der før alene lå i det "fysiske rum" og byrummene eller "uderummene", fortsat skal ligge dér, eller i stedet helt eller delvist skal flyttes til det "virtuelle rum" (Harder 2010), (Nielsen 2004).

For at gøre en lang historie kort så må forskningen og specielt praktiserende arkitekters viden,

ajourføres og opdateres, så den viden, vi har om livet i og brugen af byrummene, stemmer overens med, hvad der rent faktisk foregår i vores samfund her anno 2010. Udgangspunktet for forskningen, gennemført via forskningsprojektet "Det Mangfoldige byrum" og specielt "Aalborg undersøgelsen", er derfor også hypotesen: At mange aktiviteter - specielt Gehls "valgfrie aktiviteter" - med tilhørende tidsforbrug i "det virtuelle rum" og "det fysiske rum" delvist supplerer, overlapper og erstatter hinanden på en gang. Denne proces har afgørende betydning for omfanget og karakteren af de aktiviteter og den tid, vi mennesker fremover har lyst til at ligge i "det fysiske rum" eller "uderum af høj kvalitet" (Gehl 1980), og har dermed også betydning for "livet mellem husene". Og det vil sige i sidste ende for, hvordan rummene mellem husene i byen eller byrummene skal udformes og designes.

“Aalborg undersøgelsen” er en del af forskningsprojektet “Det Mangfoldige Byrum”, støttet af Realdania, det består af tre store undersøgelser gennemført i Aalborg i 2008/2009. Først en kvantitativ undersøgelse, hvor ca. 1.000 unge ud af i alt ca. 7.000 i målgruppen svarede. Derefter en unik nyudviklet kombineret kvantitativ/kvalitativ GPS undersøgelse, hvor ca. 200 ud af de 1.000 unge deltog og lod sig GPS tracke hele tiden i 7 døgn. Hver aften blev de unge udspurgt om deres daglige adfærd. Endelig efterfølgende en kvalitativ undersøgelse med udgangspunkt i 16 dybdeinterviews af ca. 1,5 times varighed med unge piger og drenge, som var deltagere i både GPS undersøgelsen og den store kvantitative undersøgelse. Målgruppen er defineret som unge tilmeldt ungdomsuddannelser i Aalborg i 2008/2009, dvs. unge der går på gymnasium m.m. i alderen 16 - 20 år. I denne artikel er det primært resultaterne fra de unges ophold i Aalborg city, der diskuteres (Harder 2010).

Unge dagligliv

Påstanden er derfor, at det i dag er alt for snævert at beskæftige sig med “livet mellem husene”, (Gehl 1980) hvis vi skal forstå og kunne komme med forslag til nye typer af “uderum” (Gehl 1980) eller til at designe byrum i fremtidens byer. Vi bliver nødt til at se vores liv, menneskenes liv og byrummenes udvikling i et større perspektiv for at kunne forstå, hvor menneskers aktiviteter placeres, og hvor menneskers tid bruges for at kunne skabe fremtidens vedkommende, brugervenlige og arkitektonisk interessante byrum.

Netop i denne sammenhæng bliver de unges adfærd, som er beskrevet i “Aalborg undersøgelsen”, rigtig interessant. Dette er tilfældet, fordi de unge er fremtidens brugere af byrummene i byen, og fordi de også tilhører en af de brugergrupper, der allerede nu bruger mest tid i byen. Fx bruger de unge ca. 1 time i Aalborg city i gennemsnit pr. dag (her er desværre også indregnet dagligt ophold på to cityskoler i Aalborg for nog-

le af de unge der deltog i undersøgelsen), mens de bruger op til 16 timer på internettet dagligt.

Netop derfor rejses der også via forskningsprojektet en række spørgsmål om aktiviteter og tidsforbrug knyttet til byrummene med udgangspunkt i en række eksempler som fx nedenstående:

➡ - Hvis man kan spille “EA Sports Grand Slam Tennis” (tennis) på sin “Nintendo Wii” i stuen eller “FIFA 2009” (fodboldspil) på sin playstation på sit værelse, som de unge i “Aalborg undersøgelsen” gør og vurderer at disse aktiviteter og dette tidsforbrug har sådanne kvaliteter, at det medfører at man dropper at gå udenfor i “uderummene”, eller byrummene mellem bygningerne, som de unge i “Aalborg undersøgelsen” gør, så må denne viden med i vores diskussion om, hvordan vores fremtidige byrum skal se ud.

➡ - Hvis man dagligt kan gå på “Facebook” (et socialt netværk) via internettet og møde sine typisk +200

venner, og man så mener (som de unge i “Aalborg undersøgelsen” gør) at denne type af social kontakt, denne aktivitet og dette tidsforbrug har en sådan kvalitet, at man begynder at droppe nogle af de fysiske besøg hos vennerne (som de unge i “Aalborg undersøgelsen” gør) - så må denne viden med i vores diskussion af, hvordan vores fremtidige byrum skal se ud.

➡ - Hvis man udnytter det “virtuelle rum”, som de unge i “Aalborg undersøgelsen” gør, og bruger fx netbank, kontakter kommunen via e-mail/web-sider, bestiller pizzaer eller langt mere interessant, næsten altid starter en “tur i byen”, eller i “det fysiske rum”, med at gå på internettet eller ud i det “virtuelle rum” (som de unge i “Aalborg undersøgelsen” gør) for at se hvad prisen på de varer, de ønsker at købe fx via Trendsales osv. er, eller om vennerne nu også er der, altså i det “fysiske rum” - så må denne viden også med i vores diskussion af, hvordan vores fremtidige byrum skal se ud.

Lidt retorisk kan man, på baggrund af den evidensbaserede viden indsamlet i forskningsprojektet, spørge hvor mange politikere, arkitekter og planlæggere der, med udgangspunkt i ovenstående små eksempler, i dag har den nødvendige viden, der gør, at de uden problemer kan beslutte, hvordan de vil bruge millioner af kroner på investeringer i uderum eller byrum, som skal ligge i vores byer og bruges af os alle de næste mange år.

Er der andet end butikker i din by?

Hvis ønsket er at få flere mennesker til at bruge mere tid i byrummene, så er den første af løsningerne meget simpel, nemlig i teorien, at få flere mennesker ud i byrummene, fordi "mennesker tiltrækker mennesker". Dette viser national og international forskning fx Hall (Hall 1969), Whyte (Whyte 1980), Goffman (Goffman 1963) og Gehl (Gehl 1980). Men netop Gehl er imidlertid langt mere præcis og siger:

Stort set alle de unge i "Aalborg undersøgelsen" ønsker sig mere natur eller "grønt" i form af træer, græs og beplantning samt vand i byens rum, og de unge mener, at det "grønne" vil give byrummene mere kvalitet. Det viser svar fra spørgeskemaundersøgelserne og interviewundersøgelserne igen klart. De unge påpeger, at det "grønne" kan åbne for alternativ brug af eksisterende byrum, noget der allerede sker i parkerne i Aalborg.

De unge mener, at byerne skal være mere i overensstemmelse med de forhold, man ser i parker, fordi man i parkerne netop kan sidde, stå (hvilket man reelt ikke kan i mange af byens gader), gå og

kigge på andre på en anden måde end på byens pladser og gader. Parkerne er multifunktionelle, siger de unge. Endelig er de unge også meget bevidste om skala. I parkerne i Aalborg kan de unge være sig selv, hvis de vil, fordi parkerne er store. Det kan de ikke i mange af Aalborgs byrum, der er for små, og lader de unge i "Aalborg Undersøgelsen" være for eksponerede.

I "Aalborg undersøgelsen" har man afslutningsvis spurgt de unge, om de så ville bruge byen mere, hvis den blev grøn. Men netop disse unge ville ikke love at de, når byen blev "grønnere", ville bruge den mere ...

"Er rummene øde og tomme - uden bænke, søjler, beplantninger, træer osv. - og er facaderne fattige på detaljer uden, nicher huller porte og trappetrin osv. kan det være svært at finde steder at være. Eller sagt på en anden måde: Gode opholdsbyer har knudrede facader og et godt udvalg af støttepunkter i rummene." (Gehl 1980)

"Aalborg undersøgelsen" tager udgangspunkt, i de teknologiske muligheder der i dag er tilgængelige for via GPS at registrere de aktiviteters tidsforbrug som mennesker udfører dagligt. Den krydser dermed nogle af Jan Gehl's meget grundlæggende og originale tanker vedrørende den afgørende betydning for byliv nemlig "varighed af enkelte begivenheder" (Gehl 1980). Der stilles i "Aalborg undersøgelsen" en lang række spørgsmål til deltagerne, som alle tager udgangspunkt i følgende fire spørgsmål: Hvor er du? Hvad laver du? Hvor lang tid bruger du på det? Og hvorfor gør du, som du gør? Målet med undersøgelsen er at realisere Gehl's oprindelige tanker om at kunne måle aktiviteter i tid og dermed kortlægge brugen af "uderum" eller "livet mellem husene". Jævnfør følgende citat: "Det er ikke antallet af personer og begivenheder, men antallet af udeopholdsminutter der har betydning" (Gehl 1980) (Harder 2010).

Måske i himlen, men nok ikke på jorden

Spørger man de unge i "Aalborg undersøgelsen", så vil de allerhelst møde nogle andre mennesker, som de er trygge ved og som er og opfører sig, som dem selv eller udviser "egen adfærd", når de bevæger sig ud i byens rum. Disse andre mennesker opfatter de unge som en slags statister, i det "stykke" de unge sætter op, når de tager en tur i eller til byen, og disse "statister" skal som nævnt helst ligne dem selv. De andre mennesker eller "statister" som ikke ligner dem selv, eller ikke har "egen adfærd", undgår de unge typisk. Det gælder også de områder i byen, hvor disse andre "statister" opholder sig. Skal disse andre "statister" med "ikke egen adfærd" være i byrummet, så kræver det plads, som der fx er i de største af parkerne. Atmosfæren i et by- og parkrum afhænger, for de unge, derfor ofte sammen med netop de mennesker, der opholder sig i byrummene. Andre menneskers og specielt disse

menneskers adfærd, er altså uhyre vigtigt for de unges opfattelse af, hvilken atmosfære et byrum har.

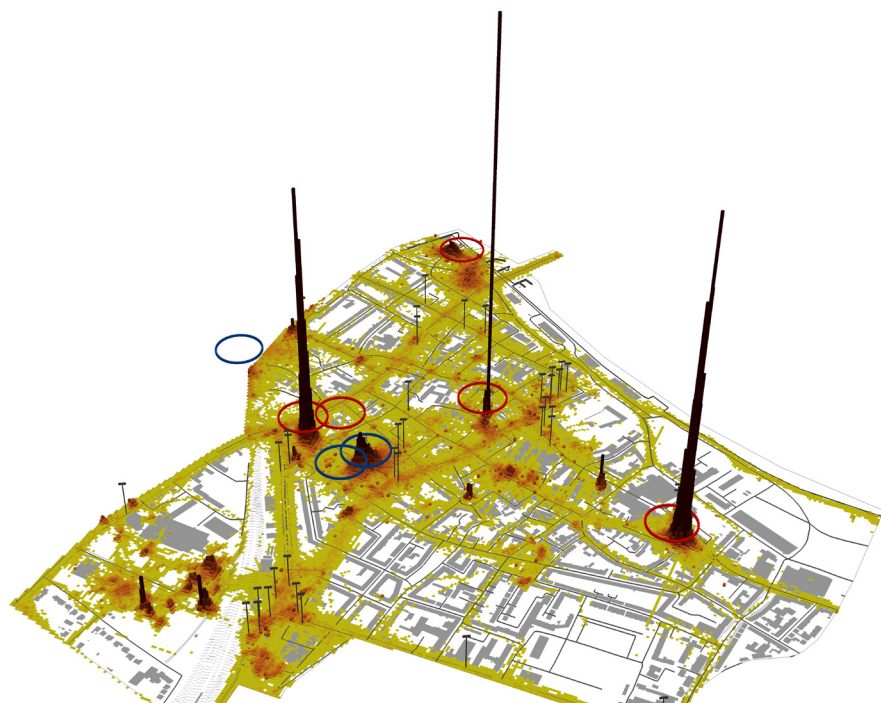
Det centrale byområde, i dette tilfælde Aalborg city, er derfor ikke mere, set med de unges øjne, stedet hvor rig og fattig – ung og gammel mødes dagligt, medmindre man ikke kan undgå det. Kort sagt en evt. "social opdragelse" af de unge til at leve i et demokratisk samfund i byrummet, sker ifølge de unge selv, kun sporadisk og efter de unges eget ønske. Byrummet er altså heller ikke mere stedet, hvor sammenhængskraften i samfundet alene konsolideres som i gamle dage, hvor alle mødte hinanden mere af nød end af lyst på torvet osv. siger de unge i "Aalborg undersøgelsen". Hverken i det centrale Aalborg eller, hvis man tør

tillade sig at generalisere, i en hvilken som helst anden by i Danmark. Spørgsmålet som forsknings- projektet med rette og måske lidt provokerende afslutningsvis stiller er derfor: Hvorfor skal vi vedblive at lave byrum, som vi gør, hvis de ikke virker og ikke realiserer de visioner for vores byrum, som både arkitekter og politikere mfl. synes at være bærere af ... Det synes således ikke, at være nok at arkitekter skriver og tegner om fx den "Den Tolerante By" eller "Den mangfoldige by". Skal man have fat i fremtidens brugere af byen - de unge - så skal der langt mere til end lyriske tekster, smukke tegninger og gode visioner og hensigter.

"Pladser og rekreative arealer der inviterer til en samtidig eksistens af meget forskellige mennesker i forhold til alder, etnicitet og køn inspirerer og udfordrer den enkeltes perspektiv, livsstil og værdier. Arkitektonisk diversitet og frodighed bringer det mindste sammen med det største samt skaber skalamæssig og udtryksmæssig spænding. Der er intet, der forsvinder eller tilsyneladende opstår af sig selv i Den Tolerante By. Synlighed og læring skaber bevidsthed om byens cyklus og processer. Byen bruges og skabes på samme tid, den forbruges og konsumeres ikke."

(Uddrag fra tekst fra SCHØNHERR LANDSKAB og ADEPT ARCHITECTS vinder af H+ Strategi- og planlægningskonkurrence med forslaget "Den Tolerante By" HELSINGBORG MAJ 2009).

Henrik Harder, Lektor ph.d. er ansat på Aalborg Universitet ved institut for Arkitektur og Design. Henrik Harder har som forskningsleder via flere forskningsprojekter gennem de sidste 10 år arbejdet med menneskers brug af rummet i national, regional og lokal skala. Mere om "Aalborg undersøgelsen" findes på www.detmangfoldigebyrum.dk

Litteratur

Hall, Edward T. (1969), The Gidden Dimension, ISBN: 9780385084765, Anchor Books, 1969

Harder, Henrik (2010) "Aalborg undersøgelsen", Del 1/2/3, Aalborg Universitet : Institut for Arkitektur og Design, Aalborg Universitet, 2010, (AD skriftserien)

Gehl, Jan (1980), Livet mellem husene – Udeaktiviteter og Udemiljøer, ISBN: 87-7407-052-5, Arkitektens forlag, 1980

Gehl, Ingrid (1971), bo-miljø, SBI – RAPPORT 71, SBI, Statens byggeforskningsinstitut, , 1971

Goffman, Erving (1963), Behavior in Public Places: Notes on the Social Organization of Gatherings, The Free Press, 1963

Nielsen Thomas S. - Harder, H. - Kjeldgaard, T. (2004), 'Fra fysisk til virtuel udvikling af byen: eller fra byens eksplosion til byens implosion', Byplan, vol. 56, 2004, nr. 3, s. 144-147

Whyte, William H. (1980), ISBN: 0-9706324-1-X, Project for Public Spaces Inc, 1980

